

Wyrok z dnia 23 kwietnia 1999 r.

II UKN 601/98

Potrącenie przez organ rentowy z wypłaconych świadczeń z ubezpieczenia społecznego rolników zaległych składek na ubezpieczenie za bieżący kwartał (art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.) nie daje podstaw do przyjęcia, że zachodzą okoliczności pozwalające na uznanie, że doszło w sposób konkludentny do odstąpienia od ubezpieczenia społecznego na wniosek - art. 3 ust. 4 tej ustawy.

Przewodniczący: SSN Józef Iwulski, Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Zbigniew Myszka.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 23 kwietnia 1999 r. sprawy z wniosku Zuzanny P. przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddziałowi Regionalnemu w C. o ustalenie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 3 września 1998 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 20 lutego 1998 r. [...] Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie oddalił odwołanie wnioskodawczyni Zuzanny P. od decyzji Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddziału Regionalnego w C. z dnia 18 kwietnia 1997 r., stwierdzającej ustanie ubezpieczenia społecznego rolników wobec nieopłacania przez odwołującą się składek od dnia 1 stycznia 1996 r., ustalając następujący stan faktyczny.

Wnioskodawczyni, jako właścicielka gruntu o powierzchni 0,38 ha przeliczeniowego, podlegała od dnia 1 stycznia 1991 r. ubezpieczeniu społecznemu rolników na wniosek. W latach 1992-1994 organ rentowy podejmował decyzje o umorzeniu zadłużeń w opłacaniu składek oraz odsetek z tego tytułu. Od 1 stycznia 1996 r. wnioskodawczyni zaprzestała opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników i mimo wyznaczenia jej nowego terminu zapłaty na dzień 29 marca 1997 r. składek nie uiściła. Odsetki z tytułu tej zaległości zostały przez Kasę umorzone. W tej sytuacji mogło to zostać potraktowane jako odstąpienie od ubezpieczenia, zgodnie z art. 3 ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25), co czyni odwołanie niezasadnym.

Stanowisko to w pełni podzielił Sąd Apelacyjny w Lublinie i wyrokiem z dnia 3 września 1998 r. [...] oddalił apelację. W ocenie tego Sądu, trudna sytuacja materialna wnioskodawczyni oraz jej nie najlepszy stan zdrowia nie dają podstawy do zmiany decyzji organu rentowego.

Powyższy wyrok zaskarżyła kasacją wnioskodawczyni i zarzucając naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. oraz naruszenie przepisów postępowania – art. 233 § 1 KPC – wniosła o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji, po uchyleniu również jego wyroku, i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego. Według skarżącej, po umorzeniu przez Kasę odsetek oraz części zaległych składek, zaległość w obecnej chwili nie istnieje bądź też mogła być potrącona z wypłaconego wnioskodawczyni zasiłku rodzinnego.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

W toku postępowania doszło do naruszenia art. 233 § 1 KPC, bowiem zebrany materiał dowodowy nie może być uznany za wystarczający do wyrokowania. Już w apelacji od wyroku Sądu pierwszej instancji wnioskodawczyni zakwestionowała istnienie zaległości w opłacaniu przez nią składek na ubezpieczenie społeczne rolników, wskazując, że ewentualne niedopłaty w składkach były bieżąco potrącone z wypłacanego jej przez organ rentowy zasiłku pielęgnacyjnego. Zarzuty te, zawarte także w odwołaniu i nie rozpatrzone w postępowaniu przed Sądem Wojewódzkim, nie zostały następnie ocenione przez Sąd Apelacyjny, jego stanowisko więc, iż zachodziły

podstawy do uznania, że doszło do odstąpienia od dobrowolnego ubezpieczenia społecznego, jest co najmniej przedwczesne i jako takie nieuzasadnione.

Nie ulega wątpliwości, w świetle kasacji, że wnioskodawczyni od 1995 r. nie opłacała dobrowolnie w pełnej wysokości należnych składek ubezpieczeniowych, ale organ rentowy potrącał swoją wierzytelność z tego tytułu z wypłacanego zasiłku, działając na podstawie art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. W świetle tego przepisu – pominiętego przez Sąd Apelacyjny – Kasa może potrącać z wypłacanych świadczeń z ubezpieczenia zaległe składki na ubezpieczenie społeczne rolników indywidualnych i członków ich rodzin, a także składki na ubezpieczenie za bieżący kwartał, co oznacza, że w przypadku, gdy organ rentowy podjął taką decyzję (o potrąceniu), brak podstaw do przyjęcia, że istniały przesłanki do stwierdzenia odstąpienia od ubezpieczenia na wniosek w związku z nieopłaceniem w terminie składki (art. 3 ust. 4 ustawy). Wobec zarzutu, że w niniejszej sprawie doszło do przynajmniej częściowego zaspokojenia należności Kasy z tytułu składek, rzeczą Sądu była jego merytoryczna ocena dokonana na podstawie postępowania dowodowego. Pominięcie tego postępowania czyni dokonane ustalenia nieprawidłowymi, a wydanie wyroku przedwczesnym, także wobec niewłaściwego zastosowania art. 3 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. W myśl tego przepisu równoznaczne z odstąpieniem od ubezpieczenia na wniosek jest nieopłacenie w terminie składki, chyba że rolnik obowiązany do jej opłacenia, przed upływem terminu płatności wystąpił o jego odroczenie albo nieopłacenie składki w terminie było skutkiem siły wyższej. Nie jest wątpliwe, że wnioskodawczyni występowała o odroczenie terminu płatności składek, ich częściowe umorzenie oraz umorzenie odsetek w całości, a także – w świetle kasacji – że zaległe składki były przynajmniej w części potrącane z przysługującego świadczenia. To ustalenie nie daje podstaw do przyjęcia, iż w sposób konkludentny, doszło do odstąpienia od ubezpieczenia, biorąc pod uwagę przytoczoną treść przepisu. Wszystko to wymaga oceny po zebraniu wyczerpującego materiału dowodowego, co mając na uwadze, orzeczono jak w sentencji po myśli art. 393¹³ § 1 KPC. O kosztach orzeczono na podstawie art. 108 § 2 w związku z art. 393¹⁹ KPC.

=====